

Bemutakozik az emberi jogokat és általános egészségügyi ellátást a pszichiátriai intézményekben figyelő új európai eszköztár

Mi az ITHACA Kézikönyv?

Az angol Institutional Treatment, Human Rights and Care Assessment (Intézményi Ellátás, Emberi Jogok és Gondozás Értékelő) ITHACA Kézikönyvet az Európai Közösség támogatásával dolgozta ki egy 15 EU ország képviselőit tömörítő csoport. Az ITHACA Kézikönyv világos és praktikus módszereket kínál a pszichiátriai és értelmi fogyatékosokkal élőket befogadó intézmények emberi jogi és általános egészségügyi gyakorlatának megfigyeléséhez. A Kézikönyvet a szolgáltatók használói, emberi jogi szakértők, pszichiáterek, pszichológusok és társadalomtudósok szerkesztették. A Kézikönyvet 15 ország 87 helyszínén tesztelték sikeresen, melynek során különböző egészségügyi és szociális intézményekben tárták fel az emberi jogok megsértését csakúgy, mint a pszicho-szociális és értelmi fogyatékosokkal élő jogainak védelmét, tiszteletben tartását és teljesítését biztosító jó gyakorlatokat.

Az ellátottak nagyfokú részvétele

Az ellátottak az ITHACA Kézikönyv kidolgozásának minden szakaszában részt vettek és véleményüket meghallgattuk. Több mint 100 ellátott vett részben az egyes országokban folyó fókuszcsoportos munkában. A konzultáció alapvető részét képezte az ellátottak kapacitásának és részvételének megteremtése. Finnországban például nyolc ellátott vett részt a monitoring látogatásokban és ellenőrizte a kézikönyv felhasználhatóságát. Az egyik finn ellátott kutató elmondása szerint: *“Nagyon hasznos élmény volt és sokat tanultunk. A kiindulási pont az volt, hogy kössük össze az emberi jogok vizsgálatát a szolgáltatások javítására tett lehetséges hatással... egyre inkább az a meggyőződése, hogy tényleg szükséges, hogy az ellátottak részt vegyenek a megfigyelésben, értékelésben és a kutatásban.”*

Az ITHACA Kézikönyv szükségessége Európában

Az európai pszichiátriai intézményekben lévő emberek a társadalom számára gyakran nem láthatók és a nem megfelelő monitoring tevékenység nem nyújt megfelelő tájékoztatást a lakók emberi jogi és általános egészségügyi gondozási helyzetéről. Az ott élő emberek módfelett sebezhetőek, ha nem veszik figyelembe az életük alapvető igényeit, polgári és politikai jogait vagy visszaélnék azokkal. A nemzetközi közösség az ENSZ Fogyatékos Személyek Jogairól szóló Egyezmény (CRPD) 2006-os elfogadásával fontos lépést tett annak érdekében, hogy biztosítsa és megvédje ezeket a jogokat. Az Egyezmény a társadalom feladatává és felelősségévé teszi minden fogyatékos személy (köztük a pszicho-szociális és értelmi fogyatékosokkal élő személyek) szükségleteinek kielégítését. A fogyatékos személyek nem a jótékonyság tárgyai, hanem jogokkal rendelkező *cselekvő* személyek. A kormányzatnak és a társadalomnak olyan környezetet kell kialakítania, amely támogatja és képessé teszi a sebezhető személyeket az egészségüghöz, oktatáshoz és szabadságjogokhoz való joguk érvényesítésére, valamint a nemzetközi emberi jogi dokumentumokban lefektetett védelemre. Az ITHACA Kézikönyv tesztelése során azonosított alapvető kérdések például a gondozási tervek kidolgozásába való betekintés és annak kidolgozásában való részvétel, levelezés és látogatók fogadása, valamint a közösségben való gondoskodás irányába történő elmozdulás.

Az egészségügyi és a szociális gondozók szerepe

A társadalom minden tagjának feladata az emberi jogok védelme, tiszteletben tartása és beteljesítése, valamint a mentális és ahhoz kapcsolódó egyéb fogyatékosokkal élő személyek egészséghez való jogának a gyakorlatba való átültetése. Az egészségügyi és szociális gondozók különleges felelőssége biztosítani az emberi jogok fontosságát, és ezért:

1. Szót emelnek azért, hogy az ország döntéshozói írják alá, ratifikálják és valósítsák meg a CRPD céljait és szellemiségét
2. Az ellátottak folyamatos inputja és fejlesztési segítségével dolgozzák ki, használják és fejlesszék tovább a monitoring rendszereket
3. Támogatják az ellátottak helyi érdekérvényesítő és támogató csoportjait
4. Támogatják a közösségi alapú szolgáltatásokat fokozatosan fejlesztő pszichiátriai gondozást

Az ITHACA Kézikönyv különböző nyelveken

This document arises from the project ITHACA: Institutional Treatment, Human Rights and Care Assessment which has received funding from the European Union in the framework of the Public Health Programme.

Az ITHACA Kézikönyv jelenleg a következő nyelveken áll rendelkezésre: angol, bolgár, cseh, finn, görög, holland, litván, magyar, német, olasz, román, szlovák és török.

Elérhetőség és további források

Az ITHACA Kézikönyv részleteiről a <http://www.ithaca-study.eu/> weboldalon tudhatnak meg többet, vagy keressék Graham Thornicroft-ot a londoni King's College a következő címen: graham.thornicroft@kcl.ac.uk

További háttérinformációk a következő oldalakon találhatóak:

1. ENSZ Egyezmény a Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól (<http://www.un.org/disabilities/>)
2. Központ a Mentális Sérültek Jogaiért Alapítvány (MDAC) <http://www.mdac.info/>
3. Pszichiátria (volt) Használóinak és Túlélőinek Európai Hálózata (ENUSP) (<http://www.enusp.org/>).